

Батьків товариш

Генрі Лоусон

То був усе ще Золотий Яр, але його тільки так звалось — "золотий"; мабуть, жовті купи зужиткованого золотодайного піску та акації, вкриті пишним цвітом, що росли на схилах горба, спричинилися до такої назви і якоюсь мірою виправдували його претензії на неї. Але золото забрали вже геть з глибокого яру, та й шукачі золота також звідтам забралися, за прикладом Тимонових[1] друзів, коли він утратив свої розкоші.

Золотий Яр був похмуре місце, похмуре навіть і задля полишеної золотокопальні. Злиденна розшарпана земля з оголеними вразами немов безгучно волає до чагарів, що обгорнули її з усіх боків, — благає їх підійти ближче, й оповити її, сховати... тож, ніби зглянувшись на її благання, кущі та молоденькі дерева все щільніше підступали до неї з верховинського підгір'я. Хащі правили свою власність.

Два темні, похмурі пагорби, що стояли обабіч яру, були вбрані від шпиля аж до видолинка в темний чагарник та миршаві самшитові деревця; але понад горішніми шахтами простяглося пасмо розцвілих акацій.

Шпилечок західного пагорка нагадував кульбаку, й понад евкаліптовим чагарцем, саме в тому місці, що відповідало кульбачному облуківі, здіймалися вгору три високі сосни. Ті самотні дерева, що їх видко за багато миль навкруги, хтозна-скільки років осявало жовтогаряче проміння західного сонця, що поволі за обрієм зникало, — осявало сонячне проміння ще задовго перед тим, як біла людина перехопилася через гірський кряж.

Над усім краєвидом панувала болісна нашорошеність, що немов ніколи не спадала — немов усе тут навколо прислухалося до згуків золотошукацького життя, до згуків, що зникли і полишили після себе пустку. Ту пустку ще підкреслювали давні сліди золотомисливців.

Головна армія їх рушила до нових золотокопалень, покинувши позаду відсталих та дезертирів. То були люди надто вбогі, щоб перетягати свої родини, люди старі й кволі та люди, котрі втратили віру, що десь-колись їм поталанить... Вони непомітно відбилися від гурту і, добуваючи сяк-так дещицю собі на животіння, тут же таки, серед полишених займанок, оселилися.

Золотий Яр заселяли золотомисливці, та й то невеличка купка людей, котрі жили на розчищеній полонині, що її звали Спенсер-Флет по один бік яру і Паундінг-Флет — по другий, але люди тії не ожваблювали місцевості; вони ниділи, не жили, а тільки дні терли. Хтось чужий міг би подумати, що місцевість та цілком відлюдна, аж доки натрапив би яку куциночку та банячок попід молоденькими деревцями помежи ям та почув би, як гупало кайло десь неглибоко під землею, де якийся сіромаха вишукував жалюгідні недобірки, що полишилися, коли промивали золотодайний пісок.

Одного дня, нещодавно перед різдвяними святами, вґрунтовано коловорота понад старою досить глибокою шахтою на дні яруги. Наступного ранку на поверхні, коло

шахового устя, лежав цебер, прив'язаний мотузом до того коливорота, а поруч нього, на охайно підметеному плацикові, здіймався горбочком прохолодний, вогкий золотодайний нарінок.

Кілька молодих дерев, що росли поруч, кидали тінь на купу пережитого нарінку, і в тому холодочку сидів на старій куцині невеличкий хлопчик, так років на одинадцять чи дванадцять, і писав щось на грифлевій табличці.

Він мав біляве волосся, блакитні очі й худорляве старкувате обличчя — обличчя, яке майже не зміниться, коли він увійде в літа. Вбраний він був у полотняну сорочку та молескінові штани на одній шлейці. Хлопчик тримав табличку, міцно притискаючи її до себе, — аж вона йому ріжечком рами попід ребра впиалася, — голова йому схилилася на один бік, так близько до таблички, що скуйовджене волосся майже торкалося до неї. Він усе зиркав скося на свою писанину, поки старанно переписував горішній рядок, виводячи слова, але раз у раз писав їх по-різному. В тій тяжкій праці хлопцеві, як бачиться, дуже допомагав язик, що висолопився йому з куточка рота й коли-не-коли кружляв навколо нього, полишаючи по тому чистенький ободок на обличчі. Його маленькі, в глину замашені, пальці на ногах теж не пасли задніх у тій важливій справі й чимало підсобляли хлопцеві — ворушилися-бо жваво й невпинно. Інколи він перепиняв тее писання, щоб смаглявою долонькою втерти собі губи.

Байварчик Мейсон, або, як його прозвали, Батьків товариш, завше був любчик і мазун усіх копачів та золотомисливців ще відколи набрався був звички тікати спозаранку з хати й гасати долиною по морозцеві в самій сорочці. Довготелесий Том Гопкінс частенько розповідав, як одного чудового ранку Байварчик повернувся після біганиці по високій мокрій траві додому — голий-голісінький, як мати породила, ще й запевняв, що загубив свою сорочку.

Вже опісля, коли всі золотолови подалися геть із копалень, а Байварчикова матінка померла, його, засмаленого сонцем, голорукого й голоногого, частенько бачили в цій місцині з кайлом, і лопатою, та з величезними ночовками промивати золотодайний нарінок, що мали дві третини його зросту в прогоні; з тими ночовками брався він до "гірничих досліджень" та "розкопів" межі старих горбочків золотодайної породи. Довготелесий Том був Байварчиків нерозлучний друзяка і раз у раз раяв хлопчикові, де саме слід "подлубатися, щоб натрапити на дещицю золотого пісочку", зніяковіло виправдуючи свої довгі балачки з дитиною тим, що, мовляв, "так же ж утішно часом послухати, що то він правитиме, оцей Байварчик".

Байварчик сидів який час, заглибившись у своє писання, аж раптом з-під землі хтось озвався до нього товстим голосом:

— Байварчику!

— Агов, татку.

— Спускай цебер.

— Зараз.

Байварчик відклав свою табличку й, підійшовши до шахти, спустив цебер на всю довжину мотуза; а тоді поклав одну руку на баран коливорота, який почав кружля

ходити, а другою — притримував його знизу, поки цебер доторкнувся землі днищем. Чути було, як унизу кілька хвилин орудували лопатою, і незабаром голос пролунав ізнову:

— Намотуй, синку!

— Еге, ще можна б удвічі більш накидати, — мовив хлопчак, пильно вдивляючись униз. — Не бійтеся, накладайте по самі вінця, татку! Я можу витягти багато більше, ніж там є.

Внизу йзнову зашкрябала лопата, а хлопчак міцно сперся ногами на купку глини, що він її підгорнув під корбу, аби зросту собі додати, — адже ж був, нівроку йому, на зріст невеличкий.

— Ну ж бо тягни, Байварчику!

Байварчик крутив корбу поволі, але впевнено, тримаючи її міцно в руках, і скоро цебер із нарінком вигулькнув на поверхні; хлопчик витяг його короткими рвучкими рухами й витрусив з нього все на той горбочок, що виростав коло шахтового устя.

— Байварчику! — гукнув його батько вдруге.

— Агов, татку.

— Ти ще не впорався із письмовим завданням?

— Та вже скоро.

— Тоді спусти мені табличку наступного разу — я напишу тобі арифметичні задачі.

— Гарзд.

Хлопець ізнову вмостився на своєму місці, втиснув ріжечок таблички собі попід ребра, зігнувся й почав виводити нові кривульки.

Том Мейсон був знаний у цих краях яко людина мовчазна, робоча, що мала невтомні руки. Йому вже літ до шістдесятьох добиралося; був він високий на зріст, темnobородий. Обличчя його нічим особливим не визначалося, хіба що мало запеклий вираз, як буває в зневіреної людини, що зазнала багато злигоднів на своїй життєвій стежці.

Мейсон мешкав у маленькій хатинці під перцевим деревом наузкрай Паудінг-Флет. Там же таки вмерла йому дружина років шість тому, і хоч за цей час багато хто подався звідси, шукаючи нових золотодайних місцин, і Том Мейсон міг би вирушити також, а проте він не полишив Золотого Яру.

Мейсон працював у норі, стоячи навколішки; він длубався в землі при лойовій свічці, встромленій у стіну. На дні ями було дуже вогко, і Мейсонові штани так змокрили й набралися глини, що стали важкі й холодні; але старий золотомисливець звик до такого. А втім, нині він ворухив кайлом, аби ворухити... Здавалося, Мейсон працює якимось неухважно, мляво, коли-не-коли й зовсім припиняючи довбати, а тим часом думки його мандрують десь далеко-далеко від тонкого прожилка золотодайної породи.

Мейсон наче викопував картини минулого життя. Цілий рій невітшних спогадів повставав йому в голові, і обличчя його немов білим камінням скаменіло, освітлене тьмяним вогником лойової свічки.

Гуп, гуп, гуп — дедалі повільніше й безладніше падали удари, тим часом як копачеві думки помандрували в минуле. Штрекові стіни неначе поволі зникали, відступаючи далеко-далеко поза крайнебо, що розпливалося в пекучій імлі південного океану. Він стояв на чардакові корабля, а поруч нього стояв його брат. Вони пливли ген-ген аж на південь, до Обіцяного Краю, що яснів перед ними у пишному своєму золотому сяйві!

Бадьорий вітер, надимаючи вітрила, гнав корабля вперед, і кліпер мчав із дивним вантажем — двома найшаленішими мрійниками з усіх, що їх будь-коли доводилось йому носити по морських хвилях!

Гей, угору — високо на довгі сині океанські стрілиці, гей, униз — у довгі сині океанські провалля!

Рушай-рушай! Мерщій до країн, таких нових, а втім, таких старих, де яскравіше за сонячні полиски південного неба беруться полум'ям блискучі слова:

Балларат! Бендіго![2]

Корабель немов перехилився набік, і копач поточився вперед та й нагнався на штрекову стіну. Несподіваний стус очутив його, й він ізнову підніс своє кайло.

Але, як і перш, удари починають падати все повільніше, повільніше, й нове привиддя повстає перед його очима.

Тепер — це Балларат.

Мейсон робить у неглибокій норі в Евриці, його брат працює поруч нього. В його брата мертво-блідаве лице — нездужає, знати... адже ж цілісіньку ніч він танцював та хилив чарку. А за ними полягла стяга блакитних пагорбів на виднокрузі; попереду славнозвісний Бейкері-Гіл, а внизу ліворуч — Голден-Пойнт.

Два кінні поліцаї беруться на Спесімен-Гіл. Чого їм треба?

Вони завозять із собою брата, у наручнях. Людину вбито минулої ночі. Підстава — пиятика й ревності.

Привиддя знову зникає.

Гуп, гуп — вистукує кайло; воно лічить роки, що спливали по тому, — один, два, три, чотири, аж до двадцятьох, а тоді зупиняється перед новою картиною — хутір на узбережжі веселої річки в Новому Південному Уелсі. Маленька садиба, а навколо неї — сад-виноград та овочеір дерева. Численні рої робочих бджіл гудуть у холодочку попід деревами, а ондечки, на узгір'ї, нивка пшениці вистигає.

Чоловік із хлопчиком протеріблюють ділянку на обору перед самісінькою садибою. То батько й син; син — хлопцеві вже літ до сімнадцятьох доходить — викапаний батько.

Кінський тупіт ізнову! Наближається Немезіда в мундирах кінних поліцаїв.

Стався напад на поштовий диліжанс минулої ночі, за п'ять миль звідси, і непокірного подорожнього, що намірився відсіч дати, — вбито. Сина не було вдома — "полював на опосумів" цілісіньку ніч, разом із друзями.

Поліцаї забирають із собою сина, у наручнях: "Збройна грабіжка".

Батько саме корчував пенька, коли поліцаї примчали. Його нога ще впинається в заступ, що до половини загруз у землю. Батько дивиться, як поліцаї ведуть хлопця до

будинку, а тоді, ввігнавши заступа якнайглибше, виважує чималу скибу ґрунту. Поліцаї доходять до дверей його оселі; а він копає далі, наче й не було нічого, наче й не чує розпачливого лементування своєї дружини. Поліцаї роблять трус у хлопцевій кімнаті й виносять звідтам якусь одежину в двох клунках; а батько копає далі. Поліцаї кульбачать одного з фермерських коней і висаджують хлопця на нього. Батько копає. Вершники скачуть поздовж пасма пагорбів, хлопець між ними. Батько не підводить очей; яма навколо пня ширшає; він усе копає й копає, аж поки надходить його мужня маленька дружина й бере його лагідно за руку. Він майже отямивсь і йде слідком за нею до хати, мов слухняний собака.

По тім наступають суд та безчестя, а за ними — інші лихі пригоди — запалення олегні й легенів у худоби, посуха та злидні.

Гуп, гуп, гуп — падають ізнов удари! Але то не відгук золотошукачєвого кайла — то падають грудки землі на домовину його дружини.

Маленьке кладовище, заросле чагарником, а він стоїть, як у камені, та дивиться, як засипають її могилу. Вона померла — серце-бо їй розбилося з сорому та горя.

"Я не можу знести безчестя! Я не можу знести безчестя!" — стогнала вона протягом тих шести тужливих років — адже ж бідаки бувають часом горді.

Але він живе й житиме далі — ох, як багацько треба, щоб розбилося чоловіче серце! Він тримає високо голову й працює з усієї снаги задля дитини, що полишилася, а тая дитина — Байварчик.

Тепер золотомисливець наче вдивляється в привиддя майбутнього. І мариться йому, що стоїть він десь іще — стара, стара людина, — а поруч нього хтось багато молодший; той молодший має Байварчикове обличчя. Ой леле! Ізнову кінський тупіт! Крий боже! Ізнову Немезіда, у мундири кінних поліцаїв убрана!

Золотомисливець падає навколішки в грязюку та глину на дні штреку й благає небеса прикликати до себе його останню дитину раніше, ніж Немезіда прийде по неї.

Довготелесий Том Гопкінс був знаний на золотокопнях яко Том Гаспид. Його профіль, принаймні з одного боку, таки й справді нагадував профіль саркастичного Мефістофеля; але другий бік його обличчя, як і всенька його щира вдача, не крили в собі нічого гаспидського. Вид йому прикро надвереджено, ще й одного ока бракує — втратив-бо його під час вибуху в якійся старій балларатській копальні. Очну ямку закрито зеленою поліпкою, що надавала сардонічного виразу неушкодженим рисам його обличчя.

Том був бідний на розум, нудний, добротливий англієць. Трішечки язиком спотикався й мав дивну звичку вкидати слівце "еге ж" до своєї мови саме тоді, коли слівця того конче було треба, щоб заповняти паузи, що до них спричинялося його заїкування; а втім, це з комарову ніжечку допомагало йому в розмові — частенько-бо й на тому короткому "еге ж" він затинався.

Сонце вже стояло на вечірнім прюзі, і його жовте проміння освітлювало вершечки молоденьких дерев у Золотому Ярі, коли надійшов Том стежкою, що схилом західного пагорка вниз ізбігала. Том був убраний у звичайний одяг — полотняну сорочку,

молескінові штани, вицвілий капелюх, камізельку та незграбні черевики. На плечі ніс він кайло, простромивши його крізь дірку в держалні короткої лопати, що висіла в нього за плечима, ще й тримав великі ночовки під пахвою. Він зупинився проти шахти з коливоротом і привітався до хлопчика своїм звичаєм:

— Ось ну... чуєш, Байварчику!

— А що там, Томе?

— Я бачив молоду... еге ж... сороку, отам у хащі... а чом би тобі її не впіймати, ге ж?

— Не можу покинути шахти: батько тамечки, внизу.

— А звідки твій батько довідався, що там є... еге ж... коштовний пісочок у тій старій шахті?

— Бачив старого Корні у місті минулої суботи, а той сказав, що там ніби дещо є... ніби — варт шкурка за вичинку, — працюйте, мовляв. Тож і працюємо цілісінький ранок.

Том підступив ближче і, впустивши з гуркотом своє знаряддя додолю, підтяг на собі молескінові штани й сів напочіпки.

— Що це ти робиш... еге ж... на тій табличці, Байварчику? — спитався він, витягаючи стару череп'яну люльку й запалюючи її.

— Рахунки, — відповів Банварчик.

Том помовчав, пахаючи люлькою помаленьку.

— Мало пожитку з того! — мовив він по паузі, вмощуючись на купі глини й випростуючи ноги. — Наука — то марна річ.

— Чи чувано таке? — скрикнув хлопчик. — Та що це ви кажете? То, на вашу думку, не вигідно вчитися читати, писати й лічити?

— Байварчику!

— Зараз, татку.

Хлопчик підійшов до коливорота й спустив цебер. Том хотів пособити малому тягти цебра нагору, але Байварчик, гордий з того, що трапилася нагода появити себе здатним до важкої роботи — та ще й перед другом! — намігся-таки, що крутитиме корбу сам.

— З тебе буде колись... еге ж... дужий чолов'яга, Байварчику, — сказав Том, ставлячи цебер на землю.

— Ого, я міг би витягти геть більше, ніж накидав батько. Гляньте, як я вишмарував держално! Тепер котиться, як на олії! — і хлопчик рвучко крутнув держално, аби показати, що він має рацію.

— А чого це тебе прозвано Байварчиком? — поцікавився Том, коли вони знов посідали там, де перше сиділи. — Тебе ж насправді не так звати... ге ж?

— Ба ні, мене звати Гаррі. Один золотомисливець казав, що я ніби острівець ув океані для батька й матері, — тож мене й прозвали Острівцем, а тоді вже Байварчиком.

— Ти мав брата... еге ж... мав колись, еге ж так?

— Атож; е-е, та це було ще перед тим, як я вродився. Він помер, а матінка все казала, що й самі не тямлять, чи він же таки помер насправді; коли ж батько кажуть:

чи так, чи, може, інак, а для них він однаково що помер.

— І твій батько мав брата також. Чи ти коли... еге ж... чував про нього?

— Атож, чув якось, як батько з матінкою про нього гомоніли. Пригадую щось такого, ніби батьковий брат устряв у колотнечу в якійсь корчомці, а там, саме на той час, людину вбито.

— А твій... еге ж... батько... еге ж... любив його?

— Чув якось, як батько казали, що любили нередніше, — але все те минулося.

Том пахкав мовчки люлькою і, здавалося, слідкував за темними хмарами, що, мов погребний похід, ген-ген на заході пропливали. А тоді щось промовив стихенька, десь приблизно таке:

— Все, все... еге ж... минулось.

— Га? — запитав Байварчик.

— О, то дарма... еге ж, еге ж... то пусте, — відказав Том, отямившись з задуми. — Чи це, бува, не часопис вистромився он з кишені батькової куцини, Байварчику?

— Атож, — відповіло хлоп'я, видобуваючи часописа.

Том узяв і якусь мить пильно на нього роздивлявся.

— Ось тутечки стоїть щось про нові золотокопні, — сказав Том, показуючи пальцем на кравцеву рекламну оповістку. — Я хтів би, щоб ти... еге ж... щоб ти прочитав мені цеє, Байварчику; очі мої недобачають, та й друкують ниньки так дрібнесенько, що й радий би прочитати, та ніяк не втну.

— Ні, це не те, — мовив хлопчик, узявши часописа, — це щось за...

— Байварчику!

— Постривайте, Томе, батько мене кличуть.

Хлопчик підбіг до шахти, упнувся руками й чолом у барана коливороту й нахилився, аби дочути, що його батько каже.

Аж несподівано вражий баран повернувся; маленьке тіло бехнулося двічі об стіни шахти й упало Мейсонові до ніг, де й завмерло, лежачи непорушно!

— Мейсоне!

— Чого?

— Поклади його в цебер та прив'яжи до мотуза своїм паском.

Минуло кілька секунд, і...

— Берися, Томе!

Тремтячі Томові руки стискали держално через превелику силу, а проте він так-сяк крутив тую корбу.

Незабавом з'явилося хлопчикове тіло — нерухоме, змокле, ще й глиною замащене.

Мейсон вибирався вгору східцями в шахтовій стіні.

Том обачливо відв'язав хлопчика й поклав його попід деревця на траву, а тоді зітер глину та кров з дитячого чола й хлюпнув на нього каламутною водою.

Затого Байварчик важко передихнув і розплющив очі.

— Ти, нівроку тобі... еге ж... добряче розбився, Байварчику?

— Спи... спина переламалася, Томе.

— Не так уже й кепсько, старий... еге ж... минеться...

— Де батько?

— Здіймається по сходах.

Хвилина мовчання, а тоді...

— Татку! Татку! Мерщій, татку!

Мейсон виліз на поверхню, підійшов і вклякнув по другий бік хлопчика.

— Я, я... еге ж... я збігаю по бренді, — сказав Том.

— Не варто, Томе, — озвався Байварчик. — У мене все попереламувалося.

— Тобі ліпше, маленький?

— Ні... я... по... помираю, Томе.

— Не кажи такого, Байварчику! — мовив, тяжко зойкнувши, Том.

Коротке мовчання, і раптом хлопчинове тіло скоцюрилося з болю. Але швидко розпросталося. Він лежав нерухомо, а потім мовив зовсім спокійно:

— Прощайте, Томе!

Том надаремне поривався щось сказати...

— Байварчику! — ледь вимовив він...

Хлопчик повернувся й простяг руки до мовчазної постаті із закам'янілим обличчям, що вклякнула біля нього з другого боку.

— Татку... татку... я помираю!

Тяжкий стогін вихопився Мейсонові з грудей, а тоді все затихло.

Том скинув капелюха, щоб утерти спітніле чоло, і його спотворений вид якимось нез'ясненим чином скидався на обличчя тієї, мов з каменю тесаної людини, що стояла напросто нього.

Хвилину вони дивилися один на одного понад тілом дитини, що лежала між ними, а тоді Том мовив стиха:

— А він нічогосінько й не знав.

— То що з того? — кинув Мейсон хрипким голосом і, підійнявши мертву дитину, подався до хати.

Тяжко засмучена купка людей зібралася перед Мейсоною хатиною наступного ранку. Мартінова жінка поралася тут цілісінький ранок, даючи лад у господі, і зробила все, що спромоглася. Одна жінка єдину білу сорочку свого чоловіка на саван порвала і таким побитом, завдяки тим жінкам, маленьке хлопчаке тіло виглядало охайно і навіть привабливо в нужденній халупчині.

Один по одному скидали золотомисливці свої капелюхи й, згинаючись, заходили до хати крізь низенькі двері.

Мейсон сидів мовчки в ногах тапчана, підперши голову рукою, і стежив за відвідачами якимось дивним, непритомним поглядом.

Том вибігав усеньке селище, шукаючи за дошками на труну дитині.

— Це вже останнє, що я ще можу... еге ж... зробити для нього, — сказав він.

Наостанку, впавши в розпуку, він подався до Мартінової дружини, щоб нараяла його, що має робити. Вона повела Тома до їдальні й показала на великого білого стола,

що ним вона дуже пишалася.

— Порубай стола на дошки, — сказала вона.

Поприбиравши речі, що лежали на ньому, Том перекинув стола й почав відбивати верхні дошки.

Коли він покінчив роботу й труна була готова, одна жінка сказала, що домовина має надто злиденний вигляд, і тая жінка розпорола свою чорну спідницю, що в ній вона їздила верхи, й загадала Томові вкрити домовину отим крамом.

У селищі мався єдиний повіз — стара Мартінова підвода; тож десь під другу годину Пет Мартін прив'язав свого старого коня Дубліна до голобель пошматованими клаптями упряжі й старими віжками, та й потяг Дубліна, підводу і все інше до Мейсонової хатини.

Маленьку домовину винесли й поставили на підводі, а поруч домовини — два ящики з-під джину, щоб місіс Мартін та місіс Грімшоу мали на чому сидіти; обидві й посідали на тих ящиках у скорботнім мовчанні.

Пет Мартін сягнув у кишеню по люльку, та схаменувсь і стеребився на голоблю. Мейсон почепив колодку на двері своєї хатинки.

Оперезавши кілька разів сухореброго Дубліна батогом, Пет вибив з нього дрімоту. Похитнувшись праворуч, а потім ліворуч, Дублін рушив з місця, і незабаром маленький похоронний провід зник, спускаючися дорогою, що вела до "міста" й кладовища.

Місяців за шість по тому Том Гопкінс поїхав десь не на довгий час і повернувся з високим на зріст бородатим молодиком. Він і Том прибули, як надворі вже геть споночіло, й подалися просто до Мейсонової хатини. Там світилося, та як Том постукав — ніхто не відповів.

— Заходь, не бійся, — сказав він до свого товариша.

Незнайомий молодик пхнув рипливі двері й зупинився, простоволосий, на порозі.

Над вогнем кипів без догляду казанок. Мейсон сидів край столу, лице в долоні втуливши.

— Батьку!

Відповіді незнайомиць не дочекався, але від химерного світла, що блимало у коминкові, йому привиділося, наче Мейсон нетерпляче здвигнув плечима.

Незнайомиць постояв якусь мить вагаючись, а тоді підійшов до столу і, поклавши руку на Мейсонове плече, лагідно сказав:

— Батьку! Чи маєте ви потребу в другому товаришеві?

Але батько спав і не мав у ньому потреби — принаймні на цім світі.

Примітки

[1] Т и м о н — герой Шекспірової трагедії "Тимон Афінський"

[2] Б а л л а р а т та Б е н д і г о — міста в провінції Вікторії, де 1851 року було знайдено великі поклади золота; ця знахідка спричинилася в Австралії до золотої лихоманки.

Переклад: Ірина Стешенко